ПУТ У ЖИВОТ

ЛАВ ТОЛСТОЈ (1828 - 1910)

У В О Д Н А Р Е Ч

У нас је Толстој познат више као уметник него као мислилац, премда је мисао била увек у средишту његова стварања. Познат је по својим беликим делима којих се одрекао у једној од оних криза што су остале загонетне до данашњег дана, и сав се пребацио у истраживање моралних принципа, у испитивање шта је сврха живота човекова на земљи. Одрекао их се, јер су му се сазнања до којих је долазио преко уметности учинила лажна. У једном тренутку душевне кризе, која је тако карактеристична по словенски дух уопште, он је прозрео лаж у колу га је спиутавала уметност, њега који је увек тежио за истином и који је, још као малд човек, у сцојим чувеним "Севастопољским причама" рекао: "Мој главни јунак био је, јесте и биће Истина!". И он је одбацио сву своју уметност и пошао за истином.

Ту истину Толстој је тражио целог живота. Тражио у себи, око себе, у делима великих филозофа, у учењима великих оснивача религија, и резултате, прикупљане из дана у дан, прерађиване и саображаване своме схватању, он је сакупио у дело које је у нас једва именом допрло, а које претставља синтезу његовог мислилаштва: "Пут у живот". Ретко и необично дело, највернији израз Толстојевог учења и најскупоценији зборник изрека племенитих духова човечанства, међу којима су Конфуције, Буда, Сократ, Платон, Аурелије, Лутер, Фрањо Асиски, Паскал, Карлајл, Емерсон, и толики други.

Све до последњег часа, до трагичних тренутака у забаченом селу Астапову, где је склопио своје уморне очи, Толстој је непрестано радио на овом главном, највећем делу свога живота: да што боље објасни себи и целом човечанству основне истине о правом, бишем смислу човечијег живота, да осветли пут којим једино може да се оствари та истина у животу сваког човека и целог човечанства; а са друге стране да објасни све оно што људима смета да ту истину остваре у свом животу; да Браћи-људима открије путеве духовне борбе против оних греха, саблазни и празноверица које човеку и човечанству сметају да испуне своје опредељење, своје "посланство" у овом свету.

У том своме делу, у које је уложио сву снагу своје мисли, свога генија, своје љубави, свога најупорнијег труда, Толстој је постепено присајединио плодове духовног рада оснивача светских религија и мудраца човечанства, у основи чијих је учења нашао једну исту истину о вишем смислу човечијег живота, која се у пуној својој светлости коначно открила њему самоме после дугог страсног тражења. Највећа радост за Лава Николајевича била је да потврду и објашњење истине која му се откривала налази и плодовима духовног рада великих умова свију времена и народа, а најдубља утеха да их поново преда човечанству и упозна га са највећим мислима њиховим.

Рад Лаба Николајевича Толстоја на уједињењу више људских мудрости нарочито је нашао израза у четири дела последњих десет година његова живота: 1. "Мисли мудрих људи за сваки дан"; 2. "Круг читања", изабране, сабране и распоређене за сваки дан мисли многих писаца о истини, животу и владању; 3. "За сваки дан" и 4. "Пут у живот".

Прва од ових књига - "Мисли мудрих људи" - настал је на овај начин. За време тешке болести Лава Николајевича Толстоја у јануару а903. год., када му је живот висио о концу, те није могао да се предаје обичним пословима, он је налазио снаге још само да чита еванђеље и да, по навици, сваки дан прелистава календар што су се налазио у спаваћој соби, и у њему да чита сабране изреке великих људи. Али, кад је календар од прошле године дошао да краја, онда се Лаву Николајевичу, пошто није имао другог календара при руци, прохте да сам себи саставља изводе из разних мислилаца. Сваки дан, лежећи у постељи, он је колико су му силе допуштале, правио те изводе, и тако се јавила књига "Мисли мудрих људи", које је издао "Посредник" у јесен 1903. год. за дан 75годишњице Лава Николајевича Толстоја.

Та књига била је семе из којег је израсло огромно дрво. Саставивши дело које је људима давало могућност да се сваки дан духовно усредсређују на по једној или две мисли великих умова, Лав Николајевич смисли да састави "Круг читања" за целу годину, који би људима за сваки дан давао давао опширан низ мисли светских религија и знаменитих мислилаца, низ изрека које би уједно сачињавале читав чланак, посвећен једном од основних питања човечијег живота, да би се на тај начин читаоци сваки дан обнављали духом у животворном потоку у који су се уливали највећи извори свемирске мудрости, те да би могли постепено да усредсреде своју пажњу и пораде на свима основним питањима истине, живота и владања. Таквих питања завележено је 82, и сваки дан "Круга читања" био је посвећен једном од њих. Некима, најважнијим или многостранијим питањима, посвећено је по неколико дана у току године; а некима, мање важним или мање многостраним, понекад по један дан.

Ако је Лав Николајевич много радио за "Мисли мудрих људи", удубивши се поново у учења њему драгих мислилаца разних времена и народа и претапајући у њих своје пређашње и поново поникле мисли о истим питањима, онда је посао што га је предузео за "Круг читања" био одиста огроман. Он је поново прегледао и дубоко проучио веровања светских религија и учења великих мислилаца које је нарочито ценио, затим мноштво књига сабраних мисли разних, мање знаменитих људи, који су, ипак, исто тако дубоко радили на основним задацима човечјег живота. Одасвуд је извлачио бисер духовног рада човечанства и низао га око најважнијих питања људског удеса на земљи. Он је налазио и скупљао те драгоцености људског духа често и онде где би, изгледа, тешко било наћи луч светлости. А кад је изненада наишао на речи што су се отеле кнезу Бизмарку, који је, сав упрскан братском француско-немачком крвљу, признао искрено и потресно грешност целог свога живота, посвећеног делима насиља, он је њих додао сабраној ризници мудрости, као сведочанство да и у најокорелијем претставнику насиља живи божанска искра, која може да баци своју светлост у душу Брата-човека.

Духовном раду других мислилаца Тостој је придружио и мноштво својих мисли о свим претресаним питањима. Један део мисли изабрао је из својих пређашњих списа; а многе мисли је поново написао. На тај начин састављање "Круга читања" довело је до новог, сопственог духовног стварања Толстојева, до дела у јоје су уткане велике истине истраживача и учитеља са целог пута човечанства, почињући од мудрости познатих и непознатих народних религиозних мислилаца најстаријих времена Индије, Кине,

Ирана, затим Палестине, Грчке и Рима, па до мислилаца и апостола наших дана. "Круг читања" је, према томе, синтетичко откровење вишег генија људског, уједињење "свјатаја свјатих" - светиња над светињама душе човечанства.

Али, не обазирући се на велики значај тога дела, Толстој је ишао вечно напред, улазећи све дубље у објашњавање истине и стремећи непрестано да своје омиљене истине учини баштином свију умова, свију срдаца. И он се није зауставио на састављању "Круга читања", него је из тога исполинског посла почео да изграђује нови.

У то време, скоро на пола века после Јаснопољанске школе, вратио се он својим најмилијим занимањима са сељачком децом. Главна сврха му је у тај мах била да детињој души преда оно највише што је саздала мудрост људска.

У необично живахним, слободним беседама, које су будиле највећи дечји интерес, Лав Николајевич је саопштавао деци приступачно и просто мисли великих мислилаца о основним питањима живота и, међу тим мислима, и своје сопственев мисли. Свака мисао се заједнички испитивала, развијала, објашњавала, упроштавала у изразу, и у таквом облику Лав Николајевич би је записао, а затим још прерађивао, док не би постала приступачном свима умовима целог света.

Са том гомилицом јаснопољанске деце Лав Николајевич је расправљао најважнија питања човечјег живота, која су, после прераде с овим младим сарадницима, постајала необично јасна за све - младе и старе - милионе људи, макар они, на изглед, и не били спремни да приме најдубље истине.

Тако прерађене мисли из "Круга читања", са новим додацима, требало је да саставе нови, дечји "Круг читања"; али, од састављања "Дечјег круга" Толстој је одустао, и мисли које је спремио са децом за ту књигу он је унео у нов, народни круг читања: "За сваки дан", који је био замислио и на њему почео да ради по сасвим новом плану. У великом "Кругу читања" мисли о појединим питањима живота биле су растурене по данима без одређеног система преко целе године. У новом делу Лав Николајевич је сва основна питања живота и вере поделио на 30 поглавља, и распоредио их тако да се сва та питања понављају по једанпут сваког месеца. Тако се онда, у 12 читања преко године, свако питање јавља осветљено са много страна и постаје читаоцу јасно у свим односима. Осим тога, та питања у току сваког месеца сложена су у извесном поретку, по извесном плану, и изражавају у хармониочној доследности схватање живота које је исповедао Толстој.

И у ову нову књигу, осим мисли што их је израдио са децом и много других мисли из великог, основног "Круга читања", Лав Николајевич је унео много нових мисли што их је скупио или сам поново написао.

Сматрајући да су питања која су осветљена у књизи "За сваки дан" најважнија, најглавнија питања људског живота, Лав Николајевич је хтео да што дубље усредсреди мисао читалаца на свако од тих питања, па је стога, чим је завршио књигу "За сваки дан", приступио новом, последњем великом свом раду.

Он је скупио по разним местима растурене мисли о сваком питању у засебне књижице. На тај начин Лав Николајевич је саставио тридесет књижица о овим питањима: о вери, о богу, о души, о јединству живота, о љубави, о гресима, саблазнима

и празноверицама, о изовжбиљу, о похоти, о лености, о користољубљу, о гневу, о гордости, о неједнакости, о насиљу, о кажњавању, о славољубљу, о лажним верама, о лажној науци, о напору, о животу у садашњости, о уздржавању, о речи, о мисли, о самоодрицању, о понизности, о истиности, о злу, о смрти, о том шта може бити после смрти, о животу као добру.

Све те књижице назвао је Лав Николајевич у првобитној редакцији "Мисли о животу" а после, и коначно, "Пут у живот". Под тим заједничким насловом оне су се појавиле скупљене уједно у издању "Посредника" 1911. год.

Предајући слободнозидарским читаоцима ово последње велико дело Толстојево, које је он толико волео и у које је унео много труда и сву своју бескрајну љубав према Истини, љубав према људима-Браћи и свему што живи на свету, дело које је које је последњи и највернији израз Толстојеве мисли и његовог схватања живота, ја, Ваш Брат Н.О. желим да допринесем одуховљењу нашег исувише материјалистички нагриженог живота и да оживим поново култ овог великог словенског генија, чија нам је човечанска и племенита мисао у овим данима потребнија него икад. У часовима тешке садашњице, када се сва светска цивилизација трза у беспомоћном грчу своји парадокса, кад се све вредности померају и руше, а неизвесна сутрашњица не даје никакве наде, деловаће као умирење и олакшање добра и блага реч овог великог духа, који је дивовским напором успео да се ослободи предрасуда, греха и лажи, да збаци све што је привремено, пролазно и земаљско, и да оштрим и смелим оком загледа у неиспитане дубине Истине и Вечности.

Д О Б Р О . . .

О В Е Р И

Да би човек срећно поживео, треба да зна шта ваља а шта не ваља да чини. А да би то знао, потребна му је вера. Вера је сазнање шта је човек и ради чега он живи на свету. И такве вере било је и има у свих разумних људи.

У ЧЕМУ ЈЕ ИСТИНИТА ВЕРА.

1.

Да би човек добро проживео живот, треба да разуме шта је живот и шта у томе животу ваља а шта не ваља да чини. Тако су учили у сва времена најмудрији и најбољи људи свих народа. Учење тих мудрих људи о ономе што је најглавније стичу се сва у једном. И ето, то једно исто учење за све људе о томе шта је живот човечји и како га ваља проживети и јесте права вера.

2.

Шта је овај свет без краја на све стране, о чијем почетку и свршетку ја ништа не знам, и шта је мој живот у том бесконачном свету и како да га проживим?

Само вера одговара на та питања.

3.

Истинита вера јесте у томе да знам онај закон који је над свима законима људским и који је исти за све људе на свету.

4.

Може бити много разних вера, али права вера је само једна.

КАНТ.

5.

Ако сумњаш у своју веру, онда то бећ није вера. Вера је само онда вера кад у теби нема ни помисли да би оно у шта ти верујеш могло бити неистина.

6.

Има две вере: вера поверења у оно што људи говоре; то је вера у човека или људе, и таквих вера има много различитих; - вера у своју зависност од онога ко ме је послао у свет. То је вера у Бога, и таква вера је једна за све људе.

УЧЕЊЕ ИСТИНИТЕ ВЕРЕ УВЕК ЈЕ ЈАСНО И ПРОСТО.

1.

Веровати значи имати поверења у оно што нам се открива, не питајући зашто је то тако и шта ће из тога бити. Таква је истинита вера. Она нам показује ко смо и шта треба да чинимо; али, никад нам не каже шта ће бити ако чинимо оно што нам заповеда наша вера.

Ако верујем у Бога, ја онда немам разлога да питам шта ће бити из тога што Бога слушам; ја знам да је Бог љубав, а из љубави ништа осим доброг не може да буде.

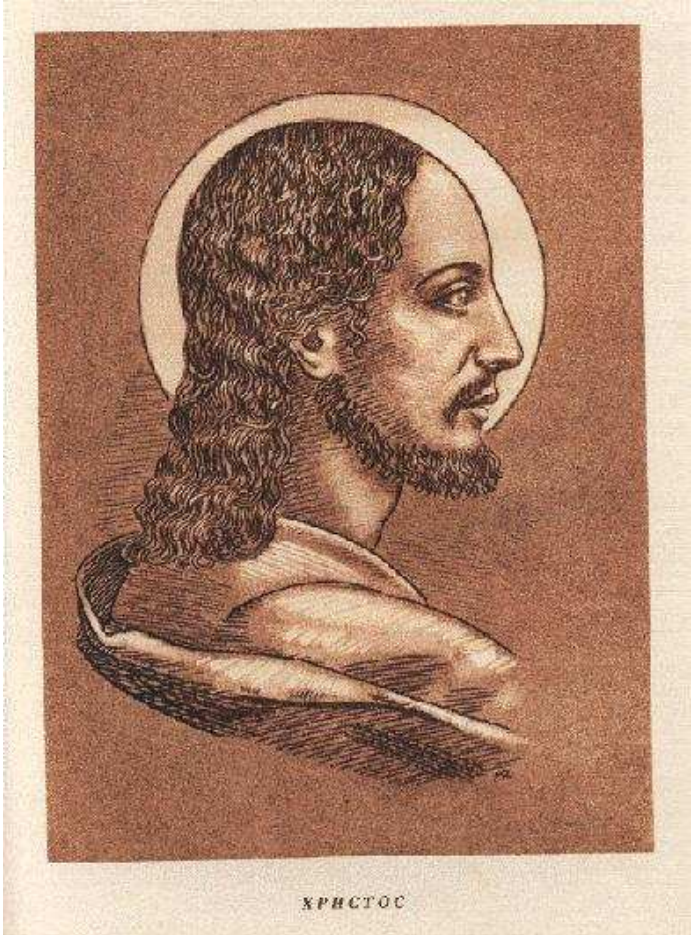

2.

Истинити закон живота тако је прост, јасан и разумљив да људи не могу да правдају свој лош живот тиме што не знају закона. Ако људи живе противно закону истинитога живота, остаје им само једно: да се одрекну разума. Па то и чине.

3.

Говоре да је испуњавање закона Божјега тешко. То није истина. Закон живота не тражи од нас ништа осим љубави према ближњем. А волети није тешко, него радосно.

По ГРИГОРИЈУ СКОВОРДИ.

4.

Кад човек позна праву веру, њему бива оно што и човеку којему је засјала светлост у тамној соби. Све му постаје јасно и весело у души.

ИСТИНИТА ВЕРА ЈЕ У ЈЕДНОМ: У ЉУБАВИ

ПРЕМА БОГУ И БЛИЖЊЕМ.

1.

„Волите један другога као што ја волим вас; и по томе ће сви познати да сте моји ученици, ако будете имали љубави један према другоме“, - рекао је Христос. Он не каже: ако будете веровали у то или ово, него ако будете волели. – Бера у разниз људи и у разна времена може да буде разна, али љубав је у свију и свагда једна и иста.

2.

Истинита вера је једна: љубав према свему живоме.

ИБРАХИМ КОРДОВСКИ

3.

Љубав даје људима неоцењиво благо, јер сједињује човека са Богом.

4.

Христос је открио људима да *вечно* није исто што и *будуће*, него да вечно невидљиво живи у нама одмах у овом животу, да ми постајемо вечни када се сједињујемо с оним Богом духом у којем све живи и креће се.

Ту вечност постижемо љубављу.

ВЕРА УПРАВЉА ЖИВОТОМ ЉУДСКИМ.

1.

Закон живота истински познаје само онај ко чини оно што сматра законом животе.

2.

Свака бера је само одговор на питање: како да живим на свету, не пред људима него пред оним ко ме је послао у свет.

3.

У правој вери није важно да ли добро расуђујеш о Богу, о душу, о томе шта је било и шта ће бити, него је важно само: поуздано знати шта у овом животу ваља а шта не ваља да се чини.

КАНТ.

4.

Ако човек зло живи, то је стога што такав човек нема вере. а то бива и са читавим народом. Ако народ живи лоше, то је стога што је народ изгубио веру.

5.

Да би људимогли да се спасу из овог блата греха, разврата и бедног живота у којем живе, потребно је једно: потребна је вера у којој људи не би живели као сада, сваки за себе, него би живели заједничким животом, признавали сви један закон и једну сврху. Само онда могли би љуи да се надају, - понављајући речи молитве господње: „Нека дође царство твоје, како на небу тако и на земљи“, - да ће царство Божје доиста доћи на земљу.

По МАЦИНИЈУ.

6.

Ако вера учи да се ваља одрећи овог живота ради живота вечног, онда је та вера лажна. Не може се одрицати овај живот ради живота вечног, не може зато што је вечни живот већ у овом животу.

ИНДИСКА ВЕМАНА.

ЛАЖНА ВЕРА.

1.

Закон живота: да треба волети Бога и ближњега прост је и јасан; сваки човек кад дође до разума сазнаје га у своме срцу. И зато, кад не би било лажних учења, сви би се људи држали тога закона, и на земљи би било царство небеско.

Али, увек и свуда, лажни учитељи учили су људе да треба признавати за закон Божји оно што није закон Божји. И људи су веровали лажним учењима и удаљили се од истинског закона живота и од испуњаања истинског закона његовог, и живот људски бивао је због тога све тежи и несрећнији.

Стога не ваља веровати никаквим учењима ако се не слажу са љубављу према Богу и ближњима.

2.

Не теба мислити даје вера тим истинитија што је старија. Напротив, што даље људи живе, све јаснији бива им истински закон живота. Мислити да ми, у данашње време, ваља да верујемо у оно исто у што су веровали наши дедови и прадедови, то је исто тако као и мислити да би теби, када си већ одрастао, пристајале твоје детиње хаљине.

3.

Живео радник у граду, и кад је свршио посао, пошао кући. На изласку сретне пролазника. Овај му рече: „Хајдемо заједно, и ја ћу тамо, знам пут добро.“ Радник му поверова, и они пођу заједно.

Ишли су час два, и раднику се учини да то није онај пут којим је био дошао у град. И он рече: „Чини ми се да то није онај пут“. А пролазник му вели: „То је баш прави, најкраћи пут. Веруј мени, ја добро знам.“ Послуша га радник и пође за њим. Што судаље ишли, пут је бивао све гори, и све теже било је ићи. Потроши и поједе радник све што је зарадио, а куће још нема. Али, што је даље ишао, све више је веровао, инакрају исам постаде уверен да је тај пут прави. А постаде уверен само зато што му се није враћало натраг и што се непрестано надао да ће и тим путем стићи. И залута радник далеко,далеко од куће, и дуго се патио.

Тако бива с онима који не слушају глас духа у себи, него верују туђим речима о Богу и закону његову.

О СПОЉНОМ БОГОПОШТОВАЊУ.

1.

Истинита вера је у томе да се верује у један закон који је подесан за све људе на свету.

2.

Истинита вера улази у срце увек само у тишини и самоћи.

3.

Права вера је у томе дасе увек живи добрим животом, у љубави са свима, да се поступа са ближњима увек онако како желиш да они с тобом поступају.

У томе је истинита вера. И тој вери учили су увек сви истинити мудраци и људи светог живота свих народа.

4.

Исус не каже Самарјанима: оставите своја веровања и своја предања, па узмите јеврејска; нити говори Јевејима:сједините се са Самарјанима; него он каже и Самарјанима и Јевејима: ви сте у истој заблуди. Није важан ни Гаризим ни Јерусалим. Доћи ће време, и већ је дошло, каа се неће клањати оцу ни у Гаризиму ни у Јерусалиму, него ће се прави поклоници молити њему у духу и истини, јер такве поклонике тражи отац себи.

Такве поклонике тражио је Исус у време јерусалимско. Он их тражи и сада.

ОЧЕКИВАЊЕ НАГРАДЕ ЗА ДОБАР ЖИВОТ НЕПОЗНАТО ЈЕ ПРАВОЈ ВЕРИ.

1.

Ишао човек да се најми за радника. Сретну га два посредника који су наимали раднике. Рече им човек да тражи посла. А они обојица стадоше да га зову, - сваки своме газди. Један му рече: „Дођи моме газди. Место је добро. Истина, ако му не угодиш, бациће те у тамницу и туђи ће те; али, ако му угодиш, живећеш као бубрег у лоју. Кад свршишпосао, живећеш грофовски, мишта нећеш радити, исваки дан биће гозба, вино, уживање и шетња. Само треба да му угодиш. Живећеш тако да боље ни замислити не можеш.“ Тако га је мамио један од њих.

Други га је такође звао своме газди, али није ништа спомињао како ће га газда наградити; чак му није могао рећи ни то како ће и где радници живети, да ли је

посао лак или тежак, него му само рече да је газда добар, да никога не кажњава и да и сам живи заједно са радницима.

Онда размисли човек о првом газди: „Много он обећава. Ако ствар одиста тако стоји, онда нема разлога да обећава тако много. Полакомиш се на раскошан живот, а онамо, испадне све много горе. А газда је сигурно љут човек, јер строго кажњава оне који не раде по његовој вољи. Идем ја боље овом другом. Он, додуше, ништа не обећава, али кажу да је добар и живи заједно са радницима.“

Тако је и са учењима о вери. Једни привлаче људе добром животу тиме што их застрашују казнама и маме наградама на оном свету, где нико није био. А други иче само то да начело живота, ***љубав***, живи у душама људским, и да је добро ономе ко се са њим сјединио.

РАЗУМ ПРОВЕРАВА УЧЕЊЕ ВЕРЕ.

1.

Да бисмо познали истиниту веру, потребно је да не гушимо свој разум; напротив, треба га чистити и напрезати, да бисмо њиме проверили оно чему нас уче учитељи вере.

2.

Ми не долазимо разумом до вере. Али нам је разум потребан да бисмо проверили веру којој нас уче.

3.

Није неверник онај који не верује у оно што верују сви око њега, него је прави неверник онај ко мисли и говори да верује у оно у шта не верује.

РЕЛИГИОЗНО САЗНАЊЕ ЊУДИ НЕПРЕСТАНО СЕ УСАВРШАВА.

1.

Треба се користити учењем пређашњих дрених мудраца и светих људи о закону живота, али ми сами мора да својим разумом проверимо оно чему нас они уче, па да прихватимо оно што се лаже са разумом, а да одбацимо оно што се са њим не слаже.

2.

Када човек, због тога да се не би преварио у закону Божјем, не сме да отступи од вере коју је једном признао, са њим се дешава исто оно што би се десило са човеком који би, због тога да не залута, привезао себе за дрво конопцем.

ЛИСИ МАЛОРИ.

3.

Вера није зато истинита што сује проповедали свети људи, него су њу свети људи проповедали што је она истинита.

ЛЕСИНГ.

4.

Када киша рече кроз олуке, нама изгледа да она извире из њих. Али, киша пада са неба. Тако је и с учењима светх људи и мудраца: нама се чини да њихова учења долазе одњих, а она долазе од Бога.

По РАМА-КРИШНИ.

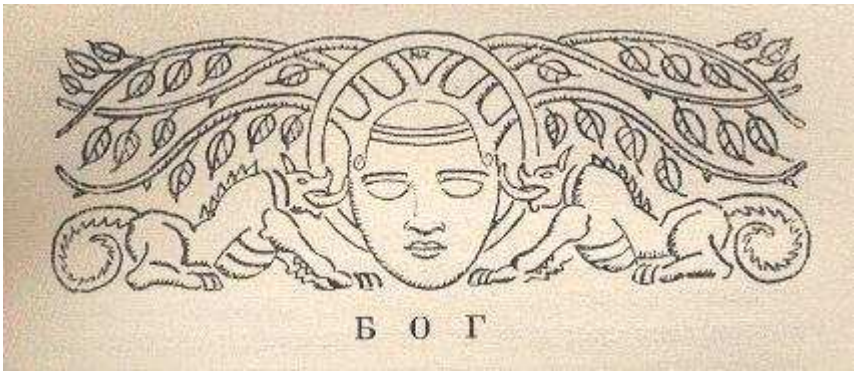

Б О Г

Осим онога што је телесно у нама и у целом свету, ми знамо да има нешто бестелесно, нешто што даје живот нашем телу и што је везано са њим. То нешто бестелесно, везано са нашим телом, ми зовемо душом. А оно бестелесно, ни са чим везано и што даје живот свему што постоји, ми зовемо Богом.

БОГА ПОЗНАЈЕ ЧОВЕК У САМОМ СЕБИ.

1.

Основа сваке вере је у том да, осим онога што видимо и осећамо у својим телима и у телима других створења, постоји још и нешто невидљиво, бестелесно, што даје живот нама и свему видљивоме и телесноме.

2.

Ја знам да је у мени оно без чега не би ничега било. А то и јест оно што ја зовем Богом.

По АНГЕЛУСУ.

3.

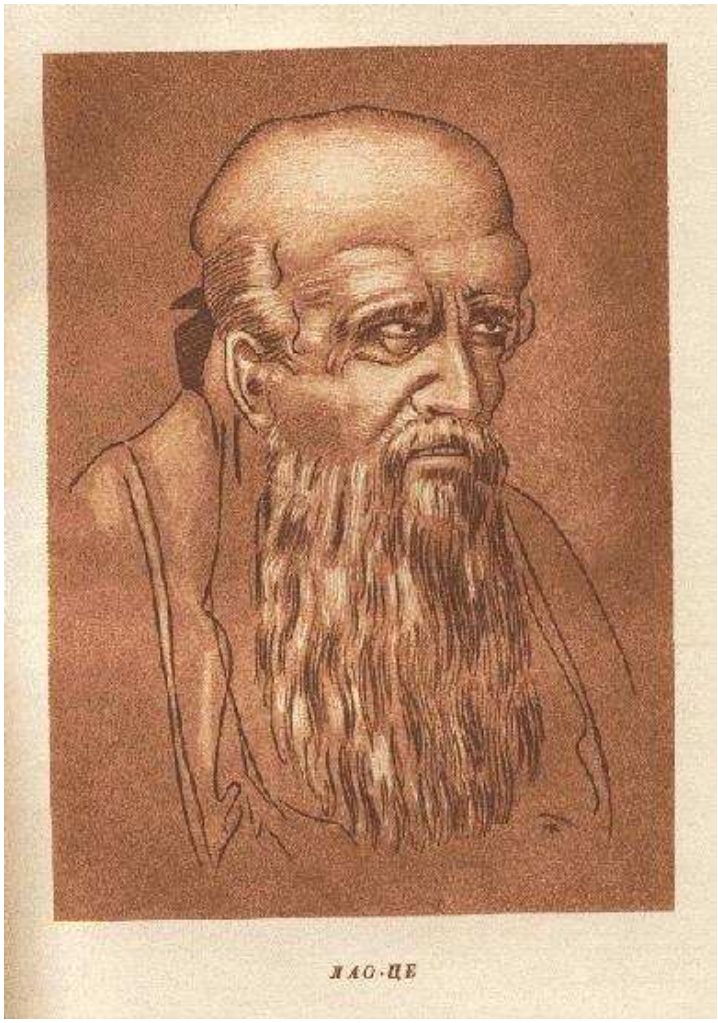

Сваки човек, ако размишља о томе шта је он, мора увидети да он није све, него да је само особити, одељени део *нечега*. И кад то схвати, он обично мисли да је то *нешто* од чега је он одељен овај материјални свет што га он види, ова земља на којој он живи и на којој су живели његови преци, ово небо, те звезде, то сунце, како их он види.

Али, чим човек само дубље о томе промисли, или сазна шта су о томе мислили мудраци света, он увиди да то нешто чега се људи осећају одељеним није овај материјални свет који се шири на све стране без краја по простору, и исто тако без краја по времену, него да је то нешто друго. Ако човек дубље промисли о томе и дозна шта су о томе мислили мудри људи целога света, који никад није имао почетка и никада неће имати свршетка, и којем нема нити може бити краја ни на једну страну, није нешто стварно, него да је то само наша машта, и да је према томе оно *нешто* од чега се ми осећамо одељеним нешто што нема ни почетка ни свршетка, ни по времену ни по простору, и да је то нешто нематеријално, духовно.

То нешто духовно, што човек признаје својим начелом, и јесте оно што су сви мудри људи звали и зову Богом.

4.

Познати Бога могуће је само у себи. Док га не нађеш у себи, нећеш га наћи нигде.

Нема Бога за онога ко не зна да га носи у себи.

5.

Ја знам да носим у себи од свега света одељено духовно биће. А знам такође да исто такво одељено духовно биће носе у себи и други људи. Ну, ако ја знам да то духовно биће постоји у мени и знам да постоји и у других људи, онда мора да буде и само у себи. И то биће само у себи ми и зовемо Богом.

6.

Не живиш ти: оно што ти називаш собом мртво је. То што оживљава тебе - то је Бог.

АНГЕЛУС.

7.

Не мисли да ћеш Богу послужити делима! Сва дела пред Богом су ништа. Потребно је не стицати заслуге пред Богом, него бити у њему.

АНГЕЛУС.

8.

Онај ко не уме да се учини сином Божјим увек ће остати у стаји са стоком.

АНГЕЛУС.

9.

Ако живим световним животом, ја могу бити без Бога. Али, чим само помислим откуда сам дошао кад сам се родио и куда ћу отићи кад умрем, ја морам признати да постоји нешто откуда сам дошао и чему ћу отићи. Морам признати да сам на овај свет дошао од нечега мени непојмљивога и да идем нечему исто тако непојмљивом.

И ето, то непојмљиво од чега сам дошао и чему идем зовем ја Богом.

10.

Има оваква арапска прича. Лутао Мојсије по пустињи и чује како се неки пастир моли Богу. Пастир се молио овако: „О, господе, како бих волео да дођем теби, да постанем роб твој ! Са каквом бих те радошћу обувао, прао ти ноге и

љубио их, чешљао твоју косу и чистио ти хаљине, спремао кућу твоју и доносио и млеко од стада свога! Жељно је тебе срце моје.“ Чу ове речи Мојсије, расрди се на пастира и рече: „Ти хулиш Бога. У Бога нема тела; њему нису потребне ни хаљине, ни кућа, ни послуга. Ти ружно говориш.“ А пастир се ожалости. Он није могаозамислити Бога без тела и телесних потреба, и није више могао да се моли и служи Богу; стога паде у очајање. Онда Бог рече Мојсију:“Зашто си одбио од мене верног слугу мога? Сваки човек има своје мисли и своје речи. Што за једнога није добро то је за другога добро; што е за тебе отров то је за другога мед слатки. Речи ништа не значе. Ја гледам срце онога косе мени обраћа.“

РАЗУМАН ЧОВЕК МОРА ДА ПРИЗНА БОГА.

1.

Постоји биће без којег не би било ни неба ни земље. Биће то је спокојно, бестелесно; својства његова зовусе љубав, разум; али, само биће нема имена. То биће је веома удаљено и веома блиско.

ЛАО-ЦЕ

2.

Једног човека запитали су откуда он зна да има Бога. Он је одговорио: „Зар је нужна свећа дасе види зора?“

3.

Ако човек сматра нешто великим, то значи да он не посматра ствари са висине Бога.

АНГЕЛУС.

БОГА ЈЕ НЕМОГУЋНО ПОЗНАТИ РАЗУМОМ.

1.

Немогућно је разумом схватити шта је Бог и шта је душа учовеку; исто тако тешко је замислити да Бога нема и да нема душе у човеку.

ПАСКАЛ.

2.

Бог којега смо познали већ самим тим није више Бог: он тиме постаје исто тако коначан као што смо и ми сами. Бога је немогућно познати. Он никад не може дасе позна.

По ВИВЕКАНАНДИ.

3.

Ако очи твоје заслепе од сунца, ти нећеш казати да нема сунца. Нећеш ми то рећи да нема Бога ако се разум твој збуњује и губи кад хоћеш да схватиш почетак и узрок свега.

По АНГЕЛУСУ.

4.

„Зашто питаш за име моје?“ говори Бог Мојсију. – „Ако иза онога што се креће можеш да видиш оно што је увек било, јесте и што ће увек бити, она ме знаш. Моје име је исто као и мојасуштина. Ја сам онај који јесте. Ја сам оно што јесте.

Ко жели да зна моје име тај мене не зна.“

СКОВОРОДА.

5.

Разум који може да се схвати није вечни разум; биће које може да се именује није највише биће.

ЛАО-ЦЕ.

О НЕВЕРОВАЊУ У БОГА.

1.

Две врсте људи знају Бога: људи сасмиреним срцем, свеједно да ли су паметни или глупи, и људи доиста разумни. Само људи горди и осредње памети не знају Бога.

ПАСКАЛ.

2.

Мојсије је говорио Богу: „Ге да те нађем, Господе?“ А Бог му је одговорио: „Ти си ме већ нашао, чим ме тражиш“.

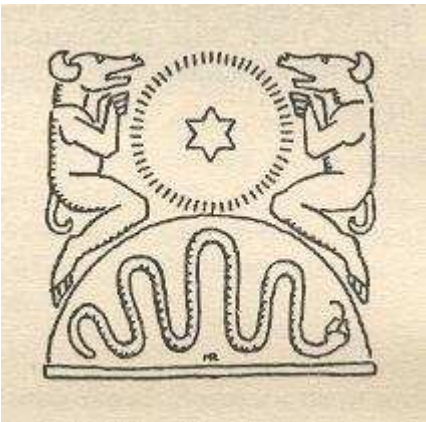

Д У Ш А

Неопипљиво, невидљиво, бестелесно, оно што даје живот свему и што је и само у себи зовемо Богом. Исто тако неопипљиво, невидљиво, бестелесно начело, одељено телом од свега осталога и које ми сазнајемо собом, зовемо ми душом.

ШТА ЈЕ ДУША.

1.

Човек који је проживео дуг век проживео је много промена: био је најпре одојче, па онда дете, затим младић, одрастао човек, па старац. Али, ма колико да се човек мењао, он је увек говорио за себе ***ја***. И то ***ја*** било је у њему увек једно исто. Исто то ***ја*** било је и у одојчету и у одраслом човеку и у старцу. Ето, то непроменљиво ***ја*** зовемо ми душом.

2.

Ако човек мисли да је све што око себе види, сав бесконачни свет тачно онакав како га он види, ондасе веома вара. Све телесно човек зна само зато што је у њему такав, а не друкчији вид, слух, пипање. Кад би његова чула била друкчија, сав свет би му изгледао друкчије. Према томе, ми не знамо нити можемо да знамо какав је телесни свет у којем живимо. Једино што тачно и потпуно знамо то је наша душа.

НАШЕ „ЈА“ – ДУХОВНА СИЛА.

1.

Док не сазнамо шта је у нама, каква нам је корист да знамо шта је изван нас ? А и је ли могуће да познамо свет, ако нисмо познали себе ? Може ли да буде видовит у гостима онај ко је слеп код куће ?

СКОВОРОДА.

2.

Као што свећа не може да гори без огња, тако ни човек не може да живи без духовне силе. Дух живи у свим људима, али сви људи то не знају.

Радостан је живот онога ко то зна, а несрећан је живот онога ко то не зна.

БРАМИНСКА МУДРОСТ.

ДУША И МАТЕРИЈАЛНИ СВЕТ.

1.

Ми смо измерили земљу, сунце, звезде, морске дубине; ми силазимо у поноре земљине за златом; пронашли смо реке и горе на месецу, проналазимо нове звезде и знамо величину њихову; затрпавамо провалије, градимо чудесне машине; како који дан, све нови и нови проналасци. Шта све ми већ не умемо ! Шта све ми не можемо ! Али нешто, и то најглавније, ипак нам недостаје. А шта је то нешто, ми ни сами не знамо. Ми смо као мало дете: осећа да му није добро, а зашто му није добро – не зна.

Није нам добро зато што знамо много сувишног, а не знамо оно што нам је најпотребније: саме себе не знамо. Не знамо онога ко у нама живи. Кад бисмо знали и сетили се онога што живи у свакоме од нас, живор наш био би сасвим друкчији.

По СКОВОРОДИ.

2.

Конфуције је говорио: небо и земља су велики, али имају боју, облик, величину. А у човеку има нешто што мисли о свему што постоји, и то нешто нема ни боје, ни облика, ни величине. Према томе, то што је у човеку, кад би сав свет био мртав, једино би давало живот свету.

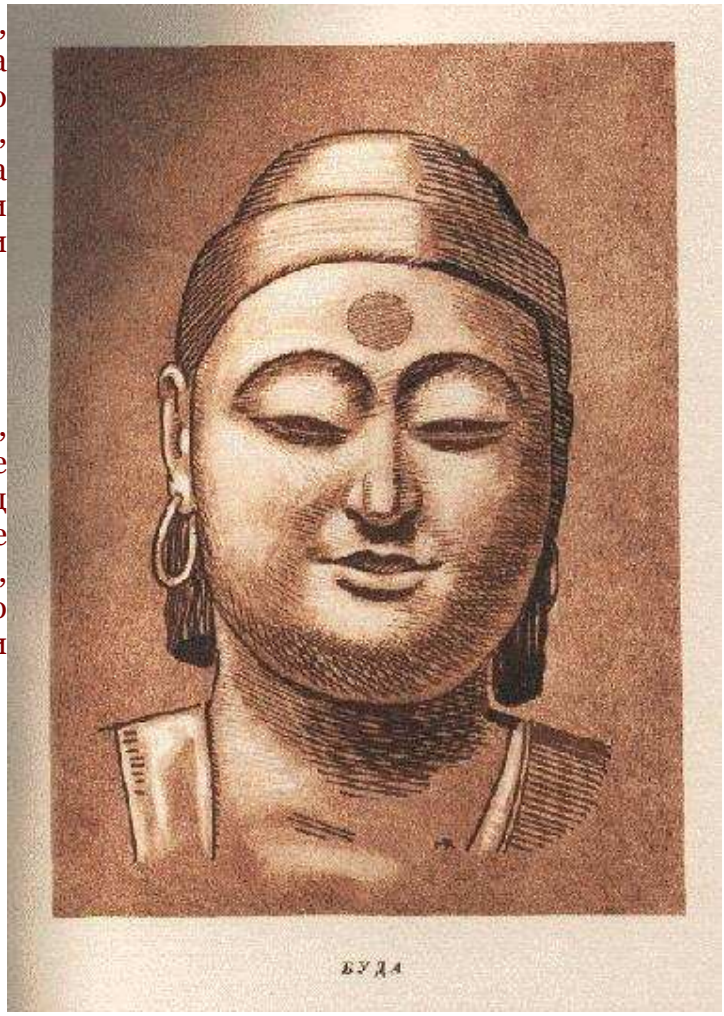

3.

Гвожђе је тврђе од камена, камен је тврђи од дрвета, дрво је тврђе од воде, вода је тврђа од ваздуха. А оно што не може да се опипс, што се не види и не чује, тврђе је од свега на свету. Једино је оно било, јесте, и биће, и никада неће пропасти.

А шта је то ?

То је душа у човеку.

ДУХОВНО И ТЕЛЕСНО У ЧОВЕКУ.

1.

Ко си ти ? Човек. – Какав човек ? Чиме се разликујеш од других ? Ја сам таквих и таквих родитеља син, кћи, ја сам стар, млад, богат, сиромах.

Сваки од нас је човек, различит од других људи, мушко, женско, старац, дечко, девојчица; и у сваком од нас, одељеном од осталих, живи једно исто духовно биће. И кад ми кажемо: ја хоћу, то понекад значи да то хоће Иван или Наталија, а понекад да то хоће оно духовно биће које је у свима једно. Тако се дешава да Иван или Наталија хоће једно, а духовно биће које живи у њима неће то, него хоће сасвим друго.

2.

Неко долази на врата. Ја питам: Ко је тамо ? Он одговара: Ја. – Ко ја? – Па ја, - одговара онај што је дошао. А дошло је једно сељаче. Оно се чуди како може неко да пита ко је то ***ја***. А чуди се стога што осећа у себи оно једино духовно биће које је исто у свима нама, и зато се чуди како може да се пита за оно што би

требало да је свакоме познато. Оно одговара за духовно ***ја***, а ја га питам за прозорчић кроз који гледа то ***ја***.

САВЕСТ ЈЕ ГЛАС ДУШЕ.

1.

Глас страсти може да буде громкији од гласа савести, али глас страсти је сасвим друкчији него спокојни и упорни глас којим говори савест. И ма како да гласно вичу страсти, оне ипак страхују пред тихим, спокојним и упорним гласом савести. Гласом тим говори оно вечно божанство што живи у човеку.

ЧАНИНГ.

2.

Филозоф Кант говорио је да га више од свега задивљују две ствари: звезде на небу и закон добра у души човековој.

3.

Истинско добро је у теби самом, у твојој души. Ко не тражи добро у самом себи чини исто што ради пастир кад тражи у стаду јагње које му је под пазухом.

ИНДИСКА ВЕМАНА.

БОЖАНСТВЕНОСТ ДУШЕ.

1.

„Заиста, заиста вам кажем: ко моју реч слуша и верује у онога који ме је послао, имаће живот вечни и на суд неће доћи, него је прешао из смрти у живот. Заиста, заиста вам кажем: иде час, и већ је настао, када ће мртви чути глас сина Божјега, и чувши оживети. Јер као што отац има живот у себи, тако даде и сину да има живот у себи“.

JOB. V, 24-26.

2.

Капља кад падне у море постаје море. Душа кад се сједини са Богом постаје Бог.

АНГЕЛУС.

3.

Кад човек исказује истину, то не значи да та истина излази из човека. Сваја истина је од Бога. Она само пролази кроз човека. Ако она пролази кроз овога а не кроз онога, то је само стога што је тај човек умео да се учини толико прозрачним да истина може да пролази кроз њега.

ПАСКАЛ.

4.

Бог говори: „Ја сам био непознато благо. И зажелех да постанем познат. И гле, ја створих човека.“

МУХАМЕД.

5.

Душа је стакло. Бог је светлост која пролази кроз стакло.

ЖИВОТ ЧОВЕКОВ НИЈЕ У ТЕЛУ ВЕЋ У ДУШИ. И НИЈЕ У ТЕЛУ И ДУШИ ВЕЋ САМО У ДУШИ.

1.

Нема тако снажног и здравог тела које никад не може да оболи; нема таквих богатстава која никад не могу да пропадну; нема те власти којој неће доћи крај. Све је то пролазно. Ако човек налази прави живот у томе да буде здрав, богат, уважен човек; ако чак и постигне то што жели, он ће ипак страховати, бојати се и жалостити, јер ће видети какосве то у чему је тражио живот одлази од њега, како и он сам помало стари и приближује се смрти.

Како би се могло удесити да човек не страхује и да се не боји ?

Има само једно средство: оно је у томе да живот не тражиш у ономе што пролази него у ономе што не пролази и не може да пропадне: у духу који живи у човеку.

2.

Ради оно што хоће од тебе твоје тело: стичи славу, почасти, богатства, и живот ће ти бити пакао. Ради оно што хоће од тебе дух који живи у теби: стичи смиреност, милосрђе, љубав, и неће ти требати никакав рај. Рај ће бити у души твојој.

3.

Чим осетиш у себи страст, похоту,страх, злобу, сети се ко си: сети се да ниси тело него душа, и одмах ће се стишати оно што те је узбудило.

4.

Све наше невоље потичу отуда што заборављамо оно што живи у нама и продајемо своју душу за сочивушу чорбу телесних радости.

5.

Да би угледао истинску светлост, онакву каква јесте, треба и сам да постанеш истинском светлошћу.

АНГЕЛУС.

ИСТИНСКО ДОБРО ЧОВЕКОВО ЈЕ САМО ДОБРО ДУХОВНО.

1.

Сваки човек познаје у себи два живота: телесни и духовни. Телесни живот почиње да слаби чим дође до врхунца, исве више слаби и приближује се смрти. А духовни живот, напротив, од рођења до смрти непрестано расте и јача.

Ако човек живи само телесним животом, он и сав његов живот није ништа друго него живот човека осуђеног на смрт. А ако човек живи за душу, онда се оно у чему он налази своје добро сваким даном све више увећава, и смрт му није страшна.

2.

Кад је свет почео да постоји, разум му је постао мати. Онај ко зна да је основа живота дух – зна да је изван сваке опасности. Кад буде стиснуо усне и затворио врата осећању на крају живота, неће осетити никаква неспокојства.

ЛАО-ЦЕ.

3.

За бесмртну душу потребан је рад исто тако бесмртан као што је и она сама. А тај рад – бесконачно усавршавање себе и света – њој је и дан.

ЈЕДНА ЈЕ ДУША У СВИМА

Сва жива бића одељена су телима својим једно од другог, али оно што им даје живот једно исто је у свима.

САЗНАЊЕ БОЖАНСТВЕНОСТИ ДУШЕ СЈЕДИЊУЈЕ ЉУДЕ.

1.

Наука Христова објављује људима да у свима њима живи једно исто духовно начело и да су сви људи браћа, и тиме их сједињује за радосни заједнички живот.

ЛАМЕНЕ.

2.

Сећам се да ми је неко казао да у сваком човеку има много веома доборог и веома човекољубивог и много лошег и непријатељског; и према томе како је човек расположен, јавља се час једно час друго. То је сасвим тачно.

Гледање туђих патњи изазива не само у разним људима, него и у једном истом човеку често сасвим противно осећање: понекад саучешће, а понекад као неко задовољство, које се временом појача до највеће злурадости.

Ја сам на себи опазио да на сва створења гледам каткад с искреним саучешћем, каткад са највећом равнодушношћу, а више пута са мржњом и чак са злурадошћу.

То очигледно показује да у нама има два различита, сасвим супротна начина познавања. Један када признајемо себе за одељена бића, кад нам сва остала створења изгледају туђа, када он сва нису ***ја***. И онда не можемо према њима да осећамо ништа друго осим равнодушности, зависти, мржње, злурадости. И други начин познавања, када признајемо наше јединство са свима. При томе начину познавања сва створења изгледају нам исто што и наше ***ја***, и због тога побуђују према себи у нама љубав.

Први начин познавања дели нас једне од других непробојним зидом, други иклања тај зид, и ми се спајамо у једно. Први начин учи нас да признајемо да остала створења нису ***ја***, а други дасу сва створења то исто ***ја*** какво ја сазнајем у себи.

КОНФУЦИЈЕ

ШОПЕНХАУЕР.

3.

Река није слична рибњаку, и рибњак није сличан бурету, и буре није слично кови за воду. А и у рибњаку, и у реци, и у бурету, и у кови је једна иста вода. Исто тако су и сви људи различити, ну дух који у њима живи у свима је један исти.

4.

У сваком човеку живи онај дух изнад којега нема ничега на свету, и зато, ма шта био човек на земљи: велможа или робијаш, архијереј или просјак, сви су једнаки, јер у свакоме живи оно што је изнад свега на свету. Ценити и уважавати велможу више него просјака исто је што и ценити и уважавати један златник више од другог зато што је

један завијен у белу, а други у црну хартију. Треба се увек сетити да је у сваком човеку иста душа као и у мени, и да се, према томе, са свима људима треба опходити једнако, са пажњом и поштовањем.

5.

Деца су мудрија од одраслих. Дете не пита за звање човеково, него свом душом осећа да у сваком човеку живи оно што је једно исто и у њему и у свим људима.

ЈЕДНО ИСТО ДУХОВНО НАЧЕЛО ЖИВИ НЕ САМО У СВИМ ЉУДИМА НЕГО И У СВЕМУ ЖИВОМ.

1.

Самилост према свему живоме потребна је највише због тога да би човек могао да напредује у врлинама. Ко је милостив тај неће ни увредити ни ожалостити, и опростиће. Добар човек не може да не буде милостив. А ако је човек неправедан и зао, онда он сигурно није ни милостив. Без самилости према свему живоме не може да буде врлине.

ШОПЕНХАУЕР.

2.

Кад би сви они који једу животиње морали сами да их убијају, више од половине људи одрекло би се меса.

ЖИВОТ ЉУДСКИ ЈЕ ТИМ БОЉИ ШТО ЉУДИ ЈАСНИЈЕ САЗНАЈУ ЈЕДИНСТВО ОНОГА БОЖАНСКОГ НАЧЕЛА КОЈЕ У ЊИМА ЖИВИ.

1.

Неки људи мисле да само они истински живе, да су они све, а сви други ништа. Таквих људи има много. Али, има и таквих људи, разумних и добрих, који схватају да је живот других људи, па шта више и животиња, исто тако важан сам по себи као и њихов. Такви људи не живе само у своме ***ја*** него и у другим људима, па чак и у животињама. Такви људи лако живе и лако умиру. Кад умиру, у њима умре само оно чиме су живели у себи; а оно чиме су живели у другима остаје. Међутим, они који живе само у себи, ти и тешко живе и мучно умиру; јер кад умиру, такви људи мисле да у њима умире све оно чиме су живели.

По ШОПЕНХАУЕРУ.

2.

Лако је подностити беду кад она не долази од људи него од болести, пожара, поплаве, земљотреса. Највише боли човека када страда од људи, од браће. Он зна да би требало да га људи воле, а они га, уместо тога, муче. Људи, сви људи су исто што и ја, - мисли тај човек. – „Па зашто ме муче?“ Ето, зато и јест лакше подностити беду од болести, пожара, суше, него од људске злоће.

ПОСЛЕДИЦЕ САЗНАЊА ЈЕДНИСТВА ДУШЕ У СВИМА ЉУДИМА.

1.

Гранчица отсечена од своје гране, одвојена је тим самим од целог дрвета. Исто тако и човек, кад се завади са другим човеком, тим самим откида се од целог човечанства. Ну, грану отсеца туђа рука, а човек сам својом мржњом одваја себе од ближњега и не мисли на то да тиме откида себе од целог човечанства.

МАРКО АУРЕЛИЈЕ.

2.

Нема таквог лошег дела за које би био кажњен само онај који га је учинио. Ми не можемо дасе тако усамимо да оно зло које је у нама не би прелазило и на друге. Наша дела, и добра и зла, живе и делују као и наша деца, не више по нашој вољи, него само по себи.

ЏОРЏ ЕЛИОТ.

ЉУБАВ

Душа човечја, пошто је тело одељена од Бога и од душа других створова, тежи да се сједини с оним од чега је одељена. Душа се сједињује са Богом све већим сазнањем Бога у себи, и са душама других бића све већим испољавањем љубави.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

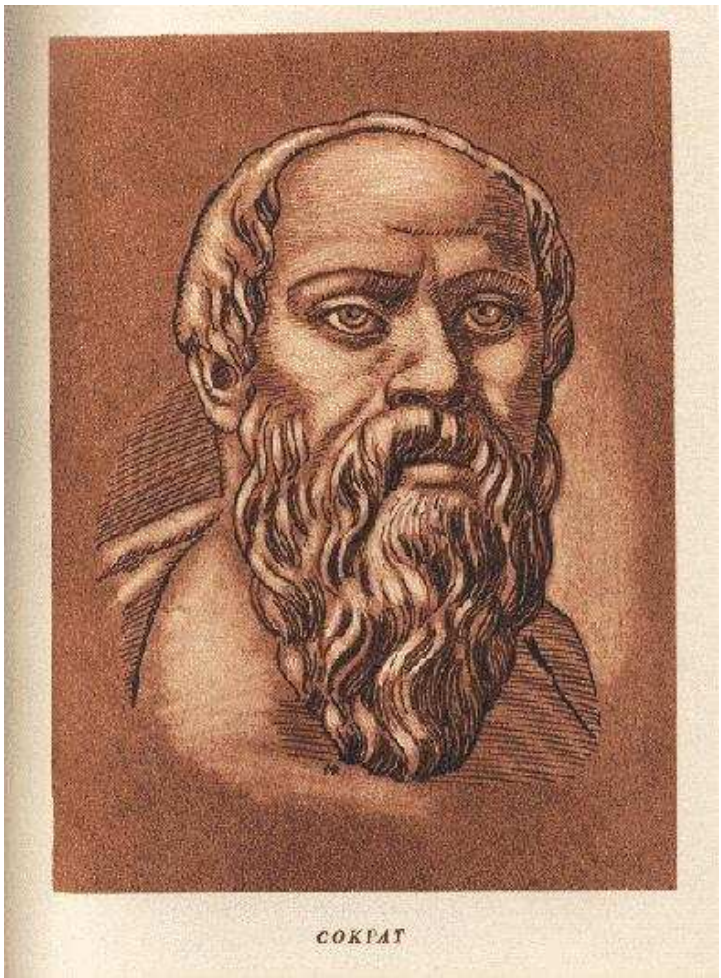

Н А П О Р

Греси, саблазни и прановерице спутавају, сакривају од човека душу његову. Да би човек могао самоме себи да открије душу своју, потребно му је да чини напоре свести; и према томе,у им напорима свести и јесте главни задатак човечјег жвота.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

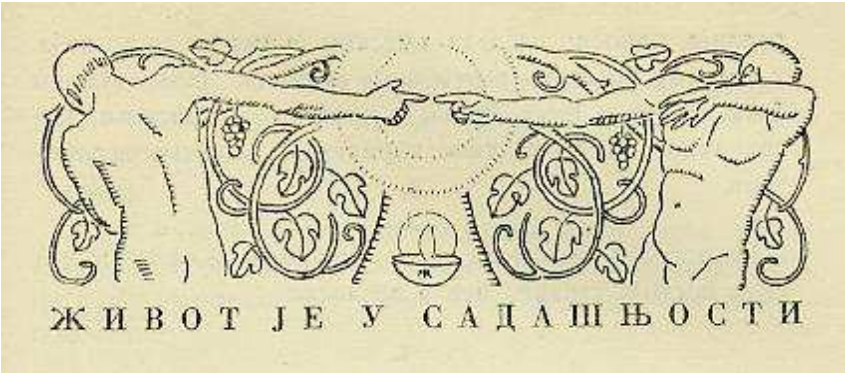

ЖИВОТ ЈЕ У

С А Д А Ш Њ О С Т И

Људима изгледа да њихов живот протиче у времену: у прошлости и будућности. Али, то само тако изгледа: истински живот човечји не протиче у времену, него се свагда развија у ванвременској тачки којој се прошлост састаје са будућношћу и коју ми неправилно зовемо садањим временом. У тој ванвременској тачки, и само у тој тачки, човек је слободан, и према томе, истински живот човеков је у садашњости, и само у садашњости.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

У З Д Р Ж А В А Њ Е

Људи свој живот кваре не толико тиме штоне чине оно што треба да чине, колико тиме што чине оно што не треба да чине. И тога је главни напор који треба ради доброг живота да учине над собом у томе да не чине оно што не треба да чине.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

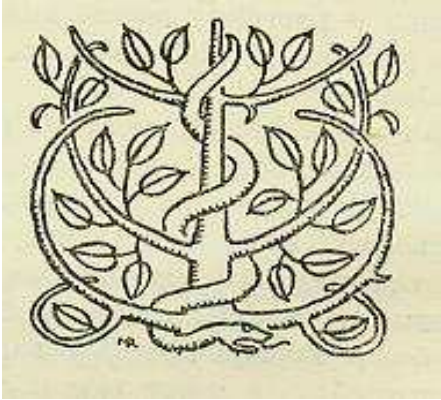

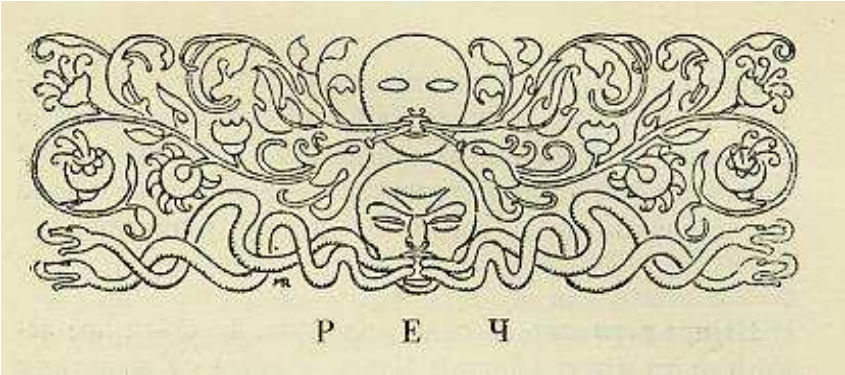

Р Е Ч

Реч је израз мисли и може да сједињује и резједињује људе; стога треба да се пажљиво опходимо са њом.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

М И С А О

Као што човек може да се уздржи од дела ако га сматра злим, тако може да се уздржи и од мисли која га привлачи ако је сматра злом. У том уздржавању од мисли главна је снага човекова, јер се сва дела рађају у мислима.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

САМООДРИЦАЊЕ

Добро човекова живота је у љубави према Богу и ближњима. Томе добру сметају греси. Узрок греха је у томе што човек тражи своје добро у задовољавању телесних пожуда а не у љубави према Богу и ближњем. Стога је човеково добро у избављењу од греха. А избављење од греха је одрицању од живота тела.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

П О Н И З Н О С Т

Више добро човеково на овом свету јесте јединство са себи сличнима. Годи људи, који издвајају себе од других, лишавају сами себе тога добра. А понизан човек уклања у самом себи све што смета постизању тога добра. И стога је понизност неопходан услов истинскога добра.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

И С Т И Н И Т О С Т

Празноверице сметају добру животу. Од празноверица ослобођа нас само истинитост - не само пред људима него и пред самим собом.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

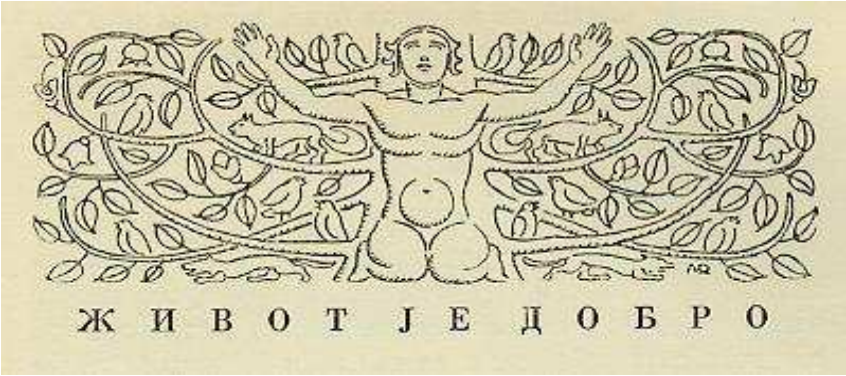

ЖИВОТ ЈЕ ДОБРО

Живот човеков и његово добро је у томе да се његова душа, која је телом одељена од других душа и од Бога, сједињује све више с оним од чега је одељена. То сједињење врши се тако што се душа испољава у љубави и тиме све више ослобађа тела. Стога, ако човек разуме да је у том ослобођењу душе од тела смисао живота и његово добро, онда живот његов, без обзира на ма какве беде, невоље и болести, не може да буде ништа друго него само добро.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

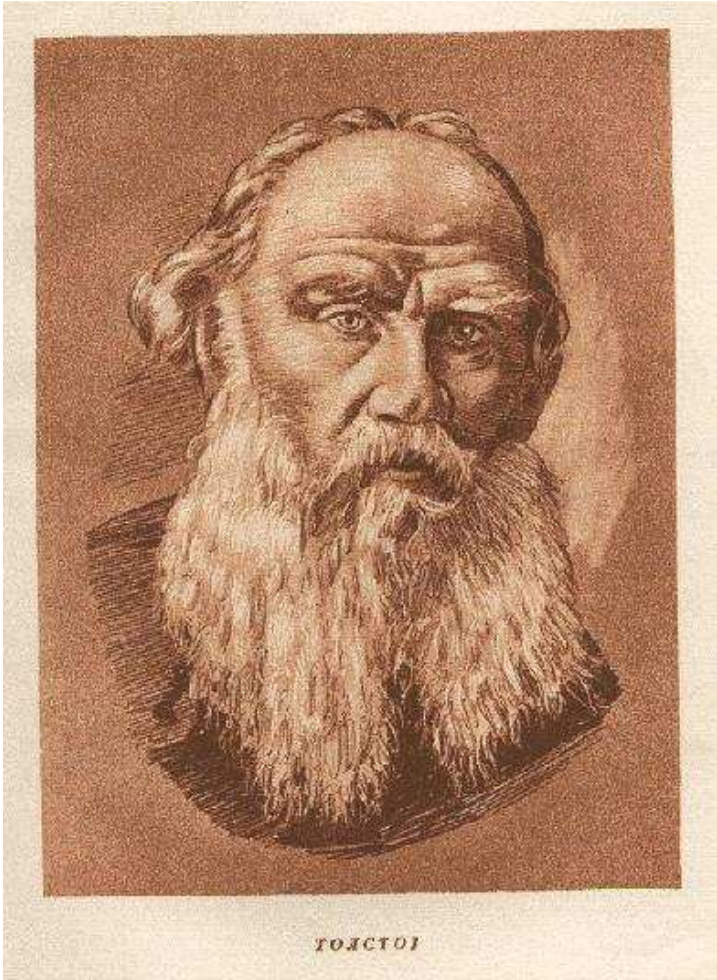

З Л О . . .

Г Р Е С И

Живот човечји био би непрекидно добро кад га празноверице, саблазни и греси људски не би лишавали тога добра које је могућно и достижно. Грех је угађање телесним жељама; саблазни су лажи појмови о човековy односу према свету; празноверице су на веру примљена лажна наука.

1.

Да

2.

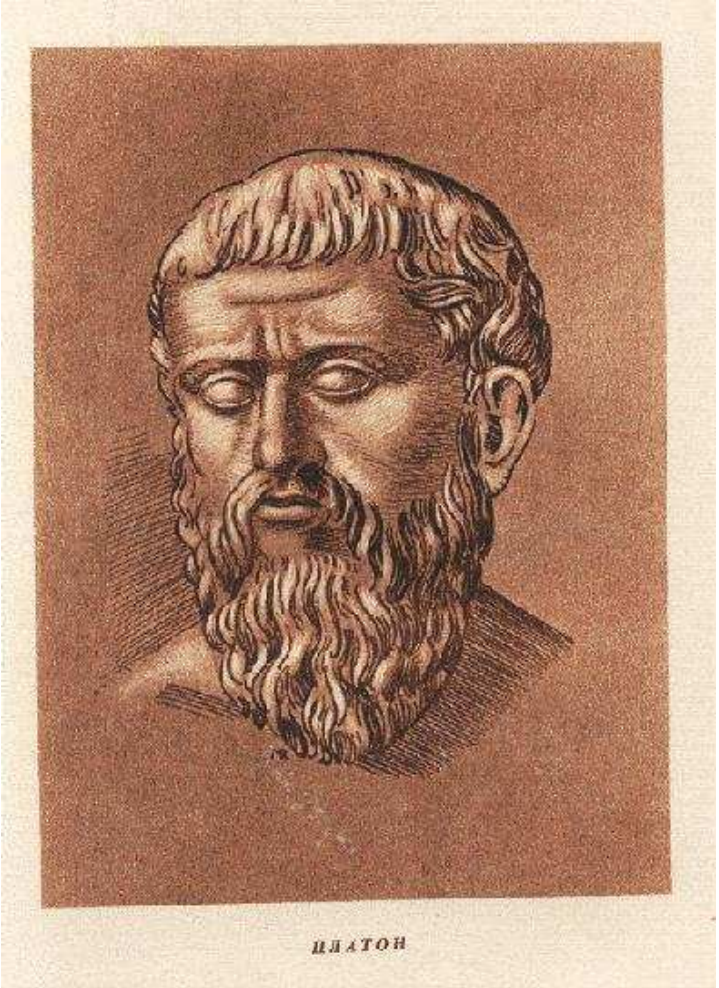

Шта

3.

Ис

4.

Мо

И З О Б И Љ Е

Једино истинско добро човеково је љубав. Човек се лишава тога добра кад увећава у себи потребе тела и одобрава их, уместо да увећава у себи љубав.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

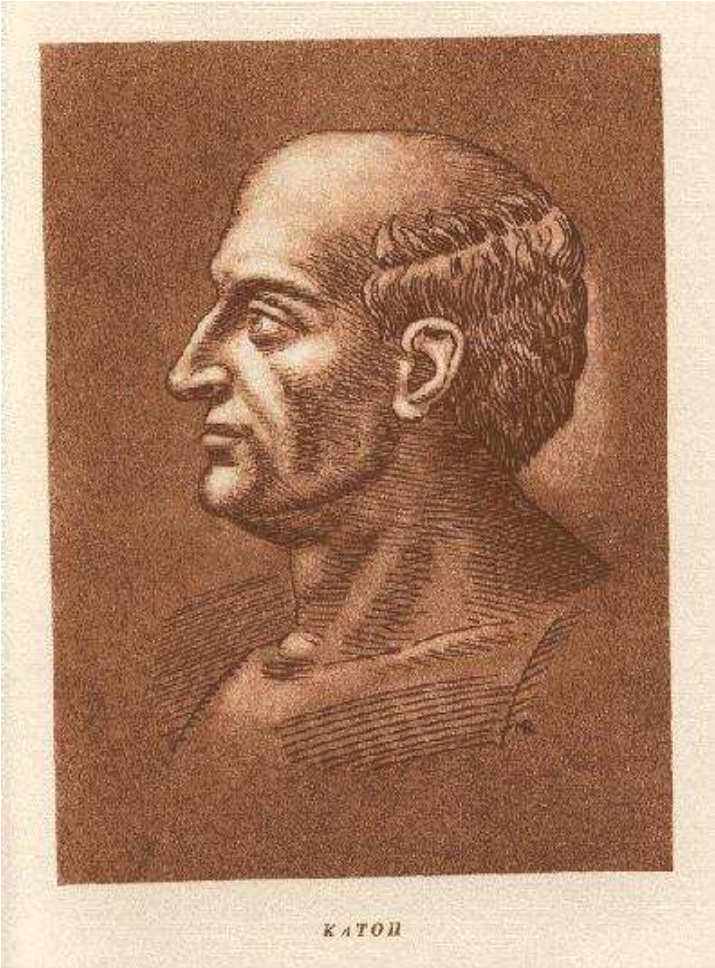

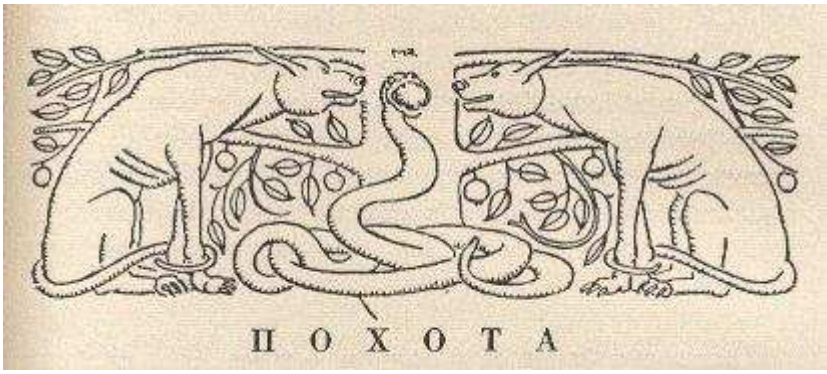

П О Х О Т А

У свим људима - мушкарцима и женама - живи дух Божји. Велики је грех гледати на носиоца духа Божјега као на средство задовољстава! Свака жена човеку треба пре свега да је сестра, и сваки човек жени - Брат.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

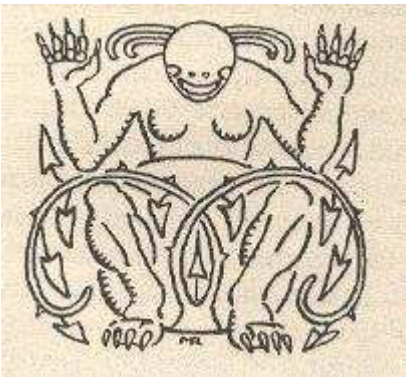

Л Е Н О С Т

Није право да узимаш од људи вие него што им дајеш. Ну, пошто се никако не може одмерити да ли више дајеш или узимаш, и пошто, сем тога, сваки час можеш да онемоћаш и разболиш се, па ћеш морати да узимаш а не да дајеш, старај се, док имаш снаге, да радиш за људе што можеш више, и да узимаш од њихова рада што мање.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

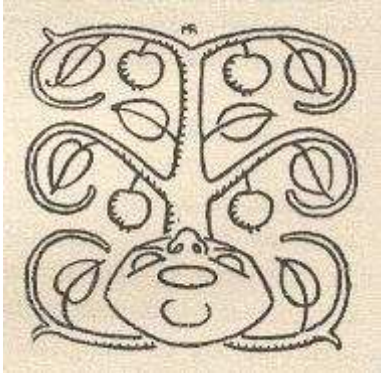

К О Р И С Т О Љ У Б Љ Е

Грех користољубља је у стицању све веће количине предмета или новаца потребних другим људима, и у задржавању тих предмета или новаца у својој власти, да бисмо се користили по својој жељи туђим радом.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

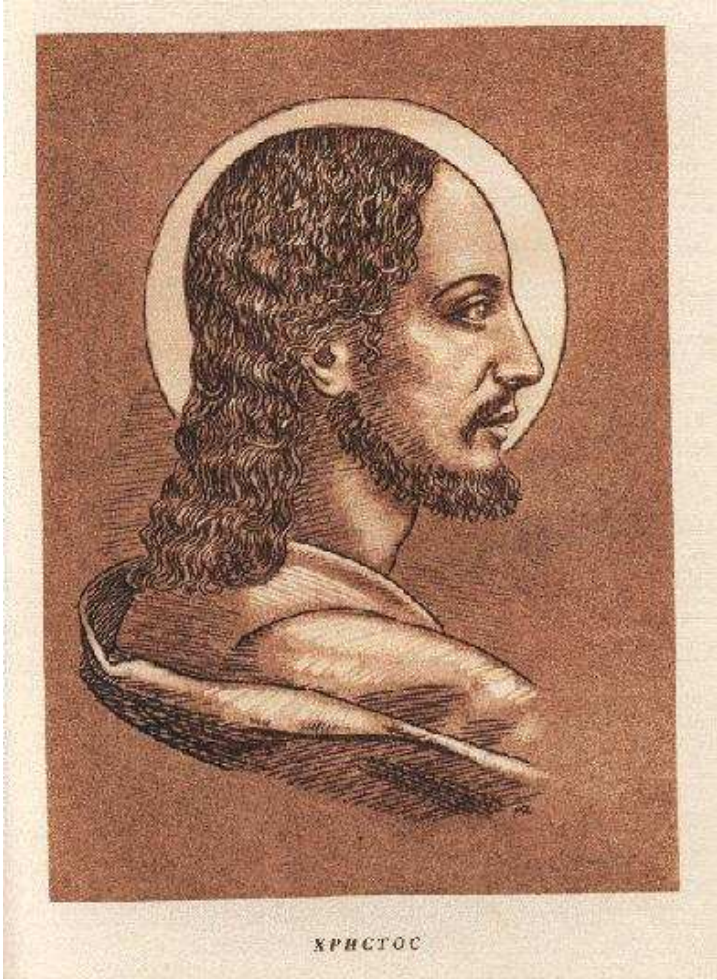

Ис

4.

Мо

Г Н Е В

Да ???

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

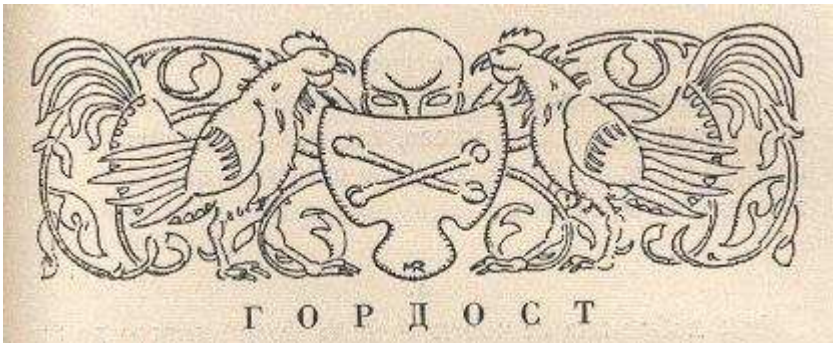

Г О Р Д О С Т

Тешко се ослободити греха, углавном стогашто их саблазни подржавају. Таква саблазан је гордост.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

Н Е Ј Е Д Н А К О С Т

Основ људског живота је дух Божји који живи у човеку и који је један исти у свима људима. И стога људи морају да буду сви једнаки међу собом.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

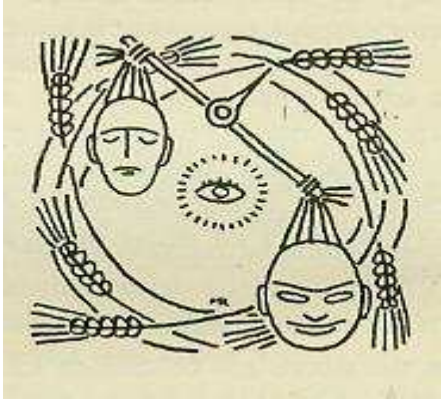

НАСИЉЕ

Један од главни узрока људских невоља је лажно схватање да једни људи могу насиљем да поправљају, удешавају живот других људи.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

ФРАЊО АСИСКИ

К А З Н А

Код животиња зло изазива зло, јер животиа нема никакве могућности да угуши зло које је изазвано у њој, па настоји да зло врати злим и не види да зло неминовно увећава зло. А човек, који има разум, мора увидети да зло само увећава зло, и стога би требало да се уздржава и да не враћа зло злим; али, животињска природа човекова често преотме мах над разумом, и човек онај разум који би требало да га задржи те да не враћа зло злим употребљава на то да зло које чини оправдава тиме што то зло назива одмаздом, казном.

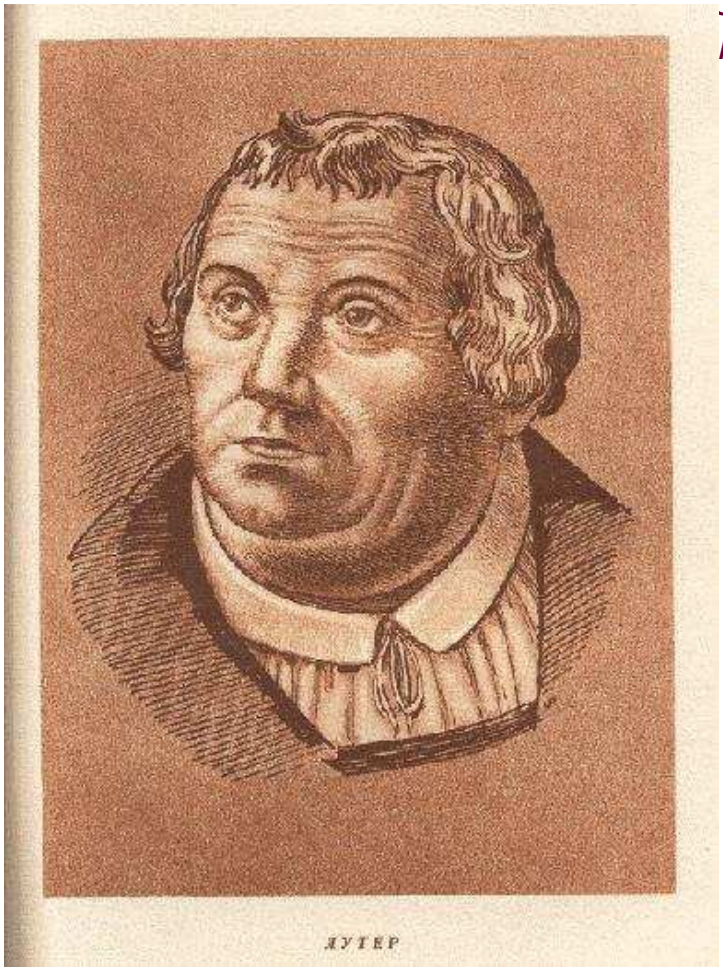

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

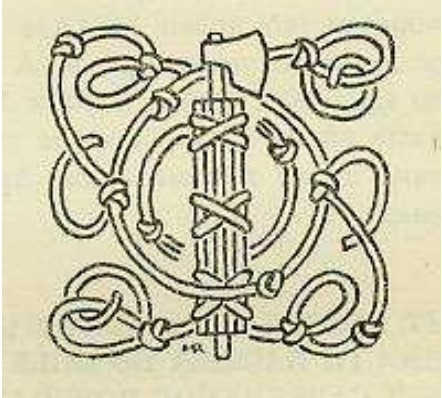

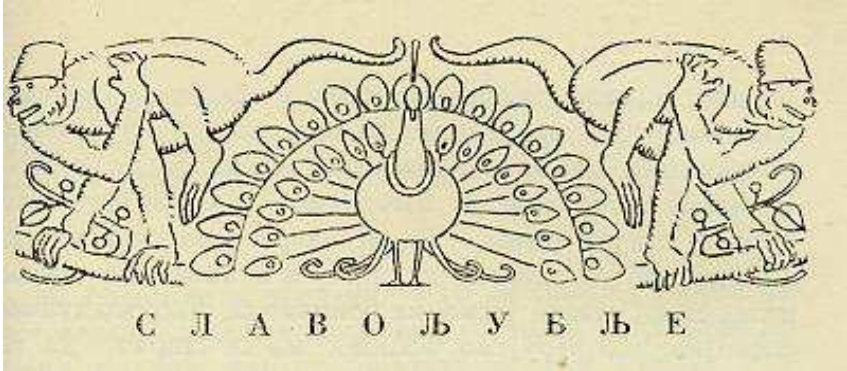

С Л А В О Љ У Б Љ Е

Ништа тако сигурно не нагрђује живот човека и не лишава људе истинског добра као навика да не живе по науци мудрих људи и по својој савести, него по оном што као добро признају и одобравају они људи у чијој средини живе.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

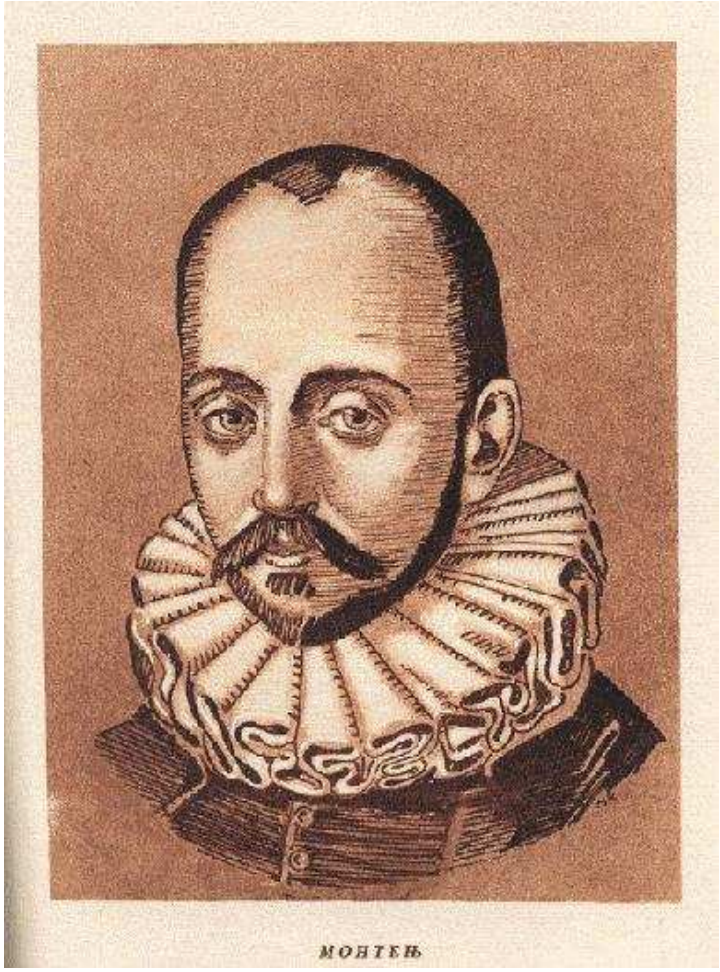

Л А Ж Н Е В Е Р Е

Лажне вере су такве вере које људи примају не стога што су им поребне души, него стога што верују онима који их проповедају.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

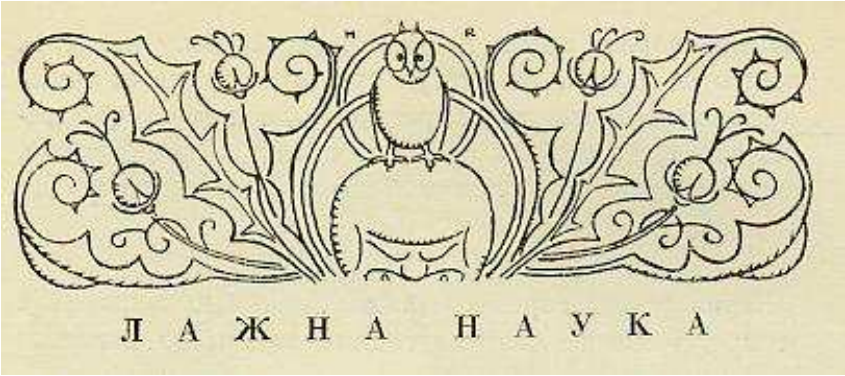

Л А Ж Н А Н А У К А

Празноверица науке састоји се у веровању да се једино истинско и за живот неопходно знање садржи само у оним знањима случајно сабраним из целе безграничне области знања која су, у извесно време, обратила на себе пажњу малога броја људи, оних људи који су себе ослободили труда неопходнога за живот и који, према томе, живе неморалним и неразумним животом.

У ЧЕМУ ЈЕ ПРАЗНОВЕРИЦА НАУКЕ?

1.

Кад људи примају као несумњиву истину оно што им као такву други људи предају, не проверавајући то својим разумом, они подлежу празноверици. Таква је у наше време празноверица науке, то јест, признање као несумњиве истине свега онога што као такву предају професори, академици и, уопште, људи који себе зову научењацима.

2.

Као што постоји лажно учење вере тако постоји и лажно учење науке. То лажно учење састоји се у томе да признајемо истинитом науком једино оно што као истиниту науку сматрају људи којису, у извесно време, присвојили право да одређују истиниту науку. А пошто се науком не сматра оно што је нужно свима људима, него оно што одређују људи који су, у извесно време, присвојили право да одређују шта је наука, наука мора да буде лажна. Тако се и догодило у нашем свету.

3.

Наука у наше време заузима тачно оно место које је пре неколико стотина година заузимало паганско свештенство.

Исти они признати жреци – професори, исте оне касте паганског свештенства у науци – академије, универзитети, конгреси.

Оно исто повеење и отсуство критике код верних, и међу њима оне исте несугласице које их не збуњују. Исте оне неразуљиве речи, а место мисли она иста самоуверена гордост:

- Зашто да говорим са њим? Он не верује у откровење.

- Зашто да говорим са њим? Он не верује у науку.

НАУКА СЛУЖИ ОПРАВДАВАЊУ ДРУШТВЕНОГ УРЕЂЕЊА.

1.

Учено наклапање високих школа често је само заједници споразум да се не приступа решавању питања која тешко могу да се реше, или да се речима даје променљив смисао, јер се лаки и већином паметни одговор „не знам“ нерадо слуша у академијама.

КАНТ.

2.

Нема две ствари које се међу собом мање слажу него знање и корист, наука и новац. Ако је потребан новац да би нко постао ученији, ако се ученост купује и продаје за новац, ондасе и онај који купује и онај који продаје варају. Христос је истерао трговце изхрама. Тако би требало истерати трговце и из храма науке.

3.

Не гледај на ученост као на круну којом би хтео да парадраш, нити као на краву која треба да те храни.

ШТЕТНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ПРАЗНОВЕРНЕ НАУКЕ

1.

Развитак науке не помаже подизању морала. У свих народа чији нам је живот познат развитак науке појачао је моралну поквареност. А што ми сад мислимо противно долази отуд што ми своја празна и варљива знања схватамо као прва, виша знања. Наука у своме апстрактном смислу, наука уопште, мора да се цени; али, данашња наука, оно што безумници зову науком, достојна је само потсмеха и презрења.

РУСО.

2.

Ми живимо у веку филозофије, науке и разума. Рекао би човек да су се све науке удружиле да нам осветле пут у овом лавринту човечјег живота. Огромне библиотеке отворене су свакоме; свуда гимназије, школе, универзитети дају нам од детињства могућност да се користимо мудрошћу до које су људи дошли у току хиљаде година. Све као да иде за тим да помогне образовање наше ума и развитак разума. Па шта, јесмо ли постали бољи или мудрији од свега тога ? Да ли боље знамо пут и смисао свога живота? Да ли боље знамо шта су наше дужности и какво је, а то је главно, добро живота? Шта нам је донело то наше знање осим непријатељства, мржње, неизвесности и сумње? Свако верско учење и свака секта доказују да су само они нашли истину. Сваки писац једини зна у чему је наше добро. Један нам доказује да нема тела, други да нема душе, трећи да међу телом и душом нема везе, четврти да је човек животиња, пети да је Бог само огледало.

РУСО.

ПРЕДМЕТИ ПРОУЧАВАЊА СУ БЕЗБРОЈНИ, А ЧОВЕКОВЕ СПОСОБНОСТИ САЗНАЊА СУ ОГРАНИЧЕНЕ.

1.

Персиски мудрац каже: „Кд сам био млад, зарекао сам се да познам сву науку. И изучио сам скоро све што су знали људи; кад сам остарио и погледао на све што сам изучио, видео сам да ми је живот прошао, а ја ништа не знам.“

2.

Посматрања и пребројвања астрономска научила су нас много чему што је достојно дивљења; ли, најважији резултат тихиситивања је што су она пред нама открила понор нашег незнања: без њихових сазнања човечји разум не би никад могао да замисли сву дубину тога понора. Размишљање о том може да

доведе до великих промена у одређивању коначне сврхе према којој има да се упути рад нашег рзума.

КАНТ.

3.

Експерименталне науке, кад се људи њима баве због њих самих и проучавања врше бе икакве филозофске мисли, слчни су лицу без очију. Оне су подесно занимање за осредње способности, којима би даровитост ила само сметња при тим досадним испитивањима. Људи таквих осредњих способности посвећују све своје способности и сву своју вештину једном јединoм ограниченом научном пољу, на којем могу да постигну попуно знање под условом да остану савршене незналице у свима другим областима. Они могу да се упореде са радницима у часовничарским радионицама, где једни израђују само точкове, други опруге, а трећи ланце.

ШОПЕНХАУЕР.

4.

Није важна количина знања него каквоћа. Може човек да зна веома много а да не зна ни најпотребније.

ЗНАЊА СУ БЕЗБРОЈНА. ЗАДАТАК ИСТИНСКЕ НАУКЕ ЈЕ ДА ИЗАБЕРЕ НАЈВАЖНИЈА И НАЈПОТРЕБНИЈА .

1.

Није срамота и није штета не знати; нико не може све да зна; али, и срамота је и штета петварати се да знаш оно што не знаш.

2.

Људи не могу да сазнају и схвате све што се дешава на свету, и стога су њихова мишљења о многим стварима нетачна. Незнање човеково је двоврсно: једно је чисто, природно незнање у којем се људи рађају, а друго је, тако рећи, незнање истински мудрог човека. Кад би неко изучио све науке и познао све што су људи знали и знају, он би увидео да су сва та знања тако ништавна да је по њима немогућно разумети свет Божји, и он би се уверио да учен људи у суштини исто тако ништа не нају као ни прости, неучени. Али, има људи површних, који су понешто научили, покупили мрвице разних наука и погордили се. Они су изишли из природног незнања, али нису успели да се попну до истинске мудрости оних научника који су схватили несавршенство и ништавило свих човечјих знања. Ти људи који себе сматрају паметним унос забуну у свет. Они о свачему суде самоуверено и пренагљено и, што је сасвим природно, стално се варају. Они умеју да баце прашину у очи, и људиих често цене, али прости народ

их презире, јер увиђа да су некорисни; а они опет презиру народ, јер га сматрају незналицом.

ПАСКАЛ.

3.

Паметни не постају учени, учени не постају паметни.

ЛАО-ЦЕ

4.

Мудрац Сократ говорио је даније глупост у томе кад човек мало зна, него кад не зна самога себе и кад мисли да зна оно што не зна. То је он звао и глупошћу, и незнањем.

О ЧИТАЊУ КЊИГА.

1.

Гледај да ти читање многих писаца и свакојаких књига не створи забуну и неодређеност у глави. Свој ум треба да храниш сам писцима од несумњиве вредности. Излишно читање расејава ум, одвикава га од самосталног рада. Стога читај само старе, несумњиво добре књиге. Ако кадгод зажелиш да тренутно посветиш пажњу делима друге врсте, не заборави никад да се поново вратиш пређашњим.

СЕНЕКА.

2.

Читајте пре свега добре књиге, па нећете успети ни њих све да прочитате.

ТОРО.

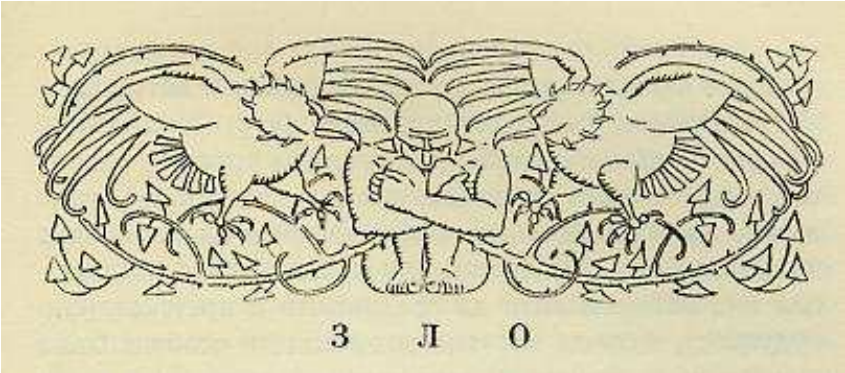

З Л О

Ми зовемо злом све оно што нарушава добро нашег телесног живота. А међутим, сав наш живот је само постепено ослобађање душе од онога што сачињава добро тела. И стога, за онога ко схвата живот онаквим какав је он у ствари зло не постоји.

У

1.

Да

2.

Шта

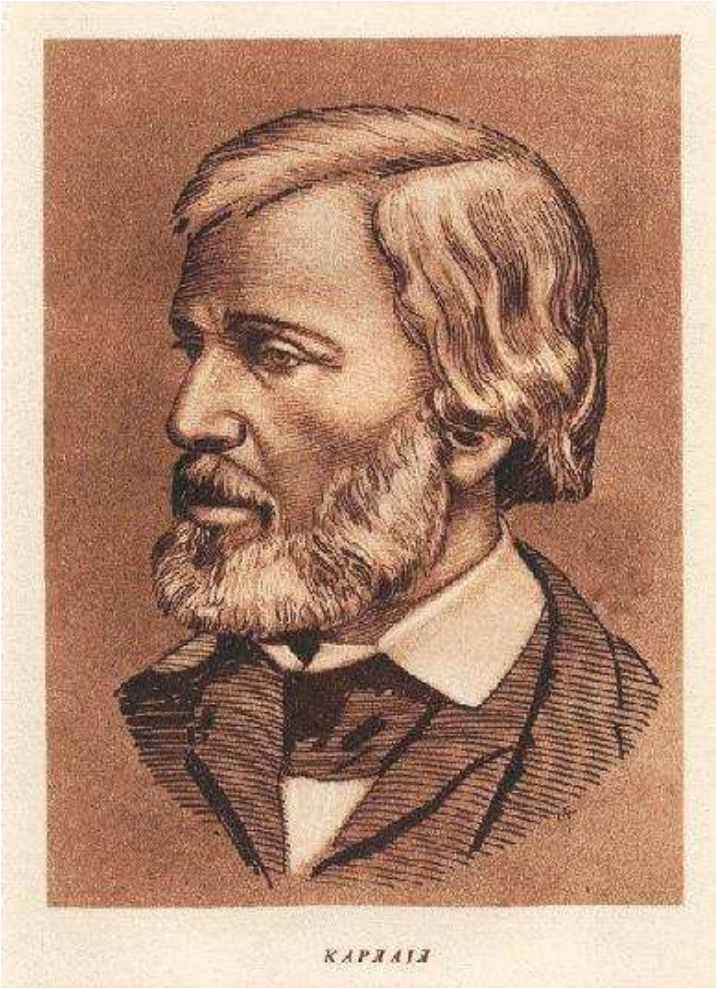

3.

Ис

4.

Мо

П О С Л Е ...

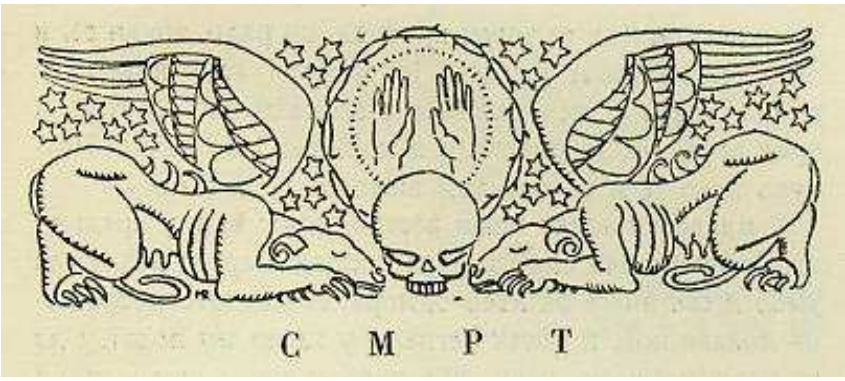

С М Р Т

Ако човек сматра да је његов живот у телу, онда се смрћу тела свршава његов живот. А ако човек сматра да је живот у духу, онда он не може чак ни да замисли крај своме животу.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо

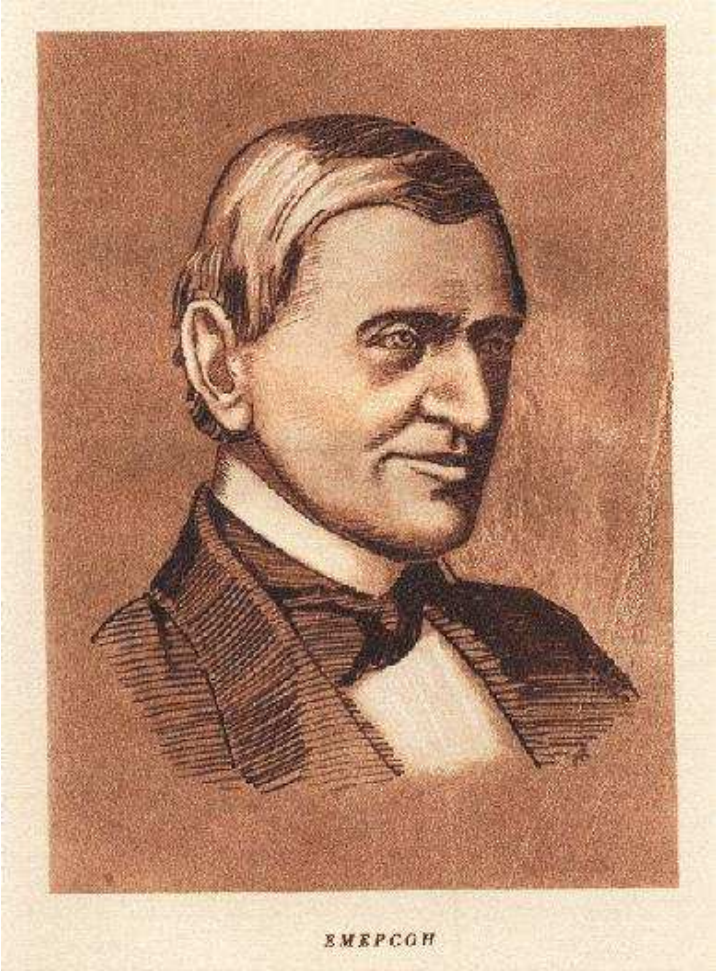

П О С Л Е С М Р Т И

Питају људи шта ће бити после смрти! На питање има само један одговор: тело ће иструнити и постати земља; то сигурно знамо. А шта ће бити с оним што ми називамо душом не можемо ништа да рекнемо, јер се питање: "Шта ће бити?" односи на време. А душа је изван времена. Душа није била и неће бити, она само јесте. Кад ње не би било, не би било ничега.

У

1.

Да

2.

Шта

3.

Ис

4.

Мо